

การศึกษาเชิงคุณภาพเรื่อง สถานการณ์การใช้สารเมทแอมเฟตามีนในกลุ่มวัยรุ่นน จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2546

(A qualitative study of methamphetamine use among youth in Chiang Rai, 2003)

ธีรรัตน์ เชมณะศิริ¹Tareerat Chemnasin¹ วารุณี เทียนเครือ¹ Warunee Thienkrua¹ สถาปนา นาวิรัตน์¹ Sathapana Naorat¹ อัญชลี วรางค์รัตน์¹
 Anchalee Varangrat¹ ศุภพร ไชยคำมา¹ Supaporn Chaikummao¹ ภาสกร อัครเสวี² Pasakorn Akarasewi² ฟริทส์ วัน กรีนสเวน^{1,3} Frits van Griensven^{1,3}
¹ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐ ด้านสาธารณสุข นนทบุรี ¹Thailand MOPH-U.S. CDC Collaboration, Nonthaburi
²กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย ²Thailand Ministry of Public Health
³ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา ³Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, GA, USA

✉ TareeratC@tuc.or.th

บทคัดย่อ

บทนำ: การศึกษาสถานการณ์การใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า สาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้ยาเสพติด ของกลุ่มวัยรุ่นนจังหวัดเชียงราย

วิธีวิจัย: เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ระดับลึก กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 กลุ่ม มีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 46 คน ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน 2546 โดยการบันทึกเสียง แปลงเป็นข้อความ และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป CDC Thai EZ-Text version 4.02 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง และหาค่าความเชื่อมั่นของรหัสที่สร้างขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย: ในกลุ่มวัยรุ่นนชายและหญิงมีสาเหตุในการใช้ยาบ้าแตกต่างกัน วัยรุ่นชายใช้เพื่อความสนุกสนานแต่วัยรุ่นหญิงใช้เพื่อลดความอ้วน สาเหตุสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าลดลงในกลุ่มวัยรุ่นนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คือ 1) มีการปราบปราม การจับกุมที่เข้มงวด 2) การรณรงค์ต่อต้านการใช้ยาเสพติดของชุมชน 3) การหาซื้อยาเสพติดยากขึ้นและแพงขึ้น 4) ผู้เสพอยากเลิกใช้เอง 5) ผู้เสพเปลี่ยนไปใช้ยาเสพติดชนิดอื่น 6) เปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

อภิปราย: ผลการศึกษาพบว่า ควรมีโปรแกรมการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันไปในเพศชายและเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นนจังหวัดเชียงรายใช้ยาบ้าลดลงมีปัจจัยสาเหตุหลายประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการทำสงครามกับยาบ้าอย่างจริงจัง

คำสำคัญ : ยาบ้า, เยาวชน, วัยรุ่น, จังหวัดเชียงราย, สนทนากลุ่ม, การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

บทนำ

ปัญหาหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งยาเสพติดดั้งเดิมของสังคมไทย คือ กัญชา และฝิ่น รวมถึงสารกระตุ้นประสาทในรูปแบบของเมทแอมเฟตามีน หรือยาบ้า ซึ่งในอดีตเรียกว่า ยาบ้า¹ ยาบ้าเริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มบุคคลที่ต้องใช้แรงงานและได้แพร่ขยายออกไปในประชากรกลุ่มอื่น ๆ ยาบ้ามีการผลิตและซื้อขายในจังหวัดเขตชายแดนโดยใช้เป็นจุดเชื่อมต่อการขนส่งยาบ้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะจังหวัดทางชายแดนภาคเหนือ เช่น เชียงราย ที่มีพื้นที่ติดกับประเทศพม่าและลาว ทำให้มีการลักลอบลำเลียงยาบ้าเข้ามาภายในประเทศเป็นจำนวนมาก โดยการแบ่งกันลำเลียงยา และเดินเท้าข้ามชายแดนเข้ามา ในลักษณะของกองทัพมด

การจำหน่ายซื้อขายยาบ้าได้กระจายทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย ทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ทำการประมาณจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดใน 40 จังหวัดของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2544 พบว่าจากประชากรอายุ 12 - 65 ปี ที่ศึกษาจำนวน 44.7 ล้านคน มีผู้เคยใช้ยาเสพติดร้อยละ 16.4 และจากในกลุ่มผู้ที่รายงานว่า

เคยใช้ยาเสพติดนั้นมีผู้ที่เคยใช้ยาเสพติดในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาร้อยละ 4.3 โดยกลุ่มวัยรุ่นนเป็นผู้ใช้ยาบ้ามากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ที่พบว่า ในการวิจัยส่วนใหญ่ ยาบ้าเป็นยาเสพติดที่อยู่อันดับหนึ่งในสามที่ใช้มากที่สุดในกลุ่มวัยรุ่นนและนักเรียน^{3,4} และจากการศึกษาแนวโน้มการใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542 - 2545 พบว่า อัตราการติดเฮโรอีนลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกันข้ามกับอัตราการเสพยาบ้าที่กลับเพิ่มขึ้นอย่างมาก²

ศูนย์ความร่วมมือไทย - สหรัฐ ด้านสาธารณสุขได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพของกลุ่มนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย อายุระหว่าง 15 - 21 ปี โดยมีการเก็บข้อมูลครั้งแรก 1,725 คน ในปี พ.ศ. 2542 และรอบที่สอง 1,283 คน ในปีพ.ศ.2545 การศึกษาทั้งสองครั้งมีการเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมและเก็บตัวอย่างปัสสาวะเพื่อตรวจการ ใช้ยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ รวมถึงการใช้ยาเสพติด แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สารเสพติดในการสำรวจทั้งสองรอบพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการ ใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้าลดลง

จากร้อยละ 29 ในปี พ.ศ. 2542 เป็นร้อยละ 21.2 ในปี พ.ศ. 2545 และพบว่า การใช้ยาฆ่าแมลงทั้งสองเพศ ในทุกกลุ่มอายุ คือ ในกลุ่มนักเรียนชายได้ลดลงจากร้อยละ 39.2 ในปี พ.ศ. 2542 เป็นร้อยละ 31 ในปี พ.ศ. 2545 กลุ่มนักเรียนหญิงลดลงจากร้อยละ 18 เป็นร้อยละ 11.5 ในปี พ.ศ. 2542 และ 2545 ตามลำดับ กลุ่มอายุที่มีอัตราการลดลงของการใช้ยาฆ่าแมลงมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15 - 17 ปี นอกจากนี้ จากการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาการใช้เมทาแมมเฟตามีนหรือยาบ้าในปัสสาวะภายใน 7 วันที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและหญิงมีอัตราความชุกของการใช้ยาฆ่าประมาณ ร้อยละ 2 ในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งอัตราความชุกในการศึกษาครั้งนี้ต่ำกว่าผลการศึกษานี้ในปี พ.ศ. 2542 อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ จากปี พ.ศ. 2542 และ 2545 ในเพศชายพบการใช้ยาฆ่า ร้อยละ 14.3 ลดลงเหลือ ร้อยละ 3.3 ในเพศหญิงจากร้อยละ 5.9 ลดลงต่ำกว่า ร้อยละ 2

ข้อมูลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นสาเหตุทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะอธิบายความแตกต่างของสถานการณ์การใช้ยาฆ่าระหว่างปี พ.ศ. 2542 และ 2545 โดยรายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะประเภทเมทาแมมเฟตามีนหรือยาบ้า ในกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงราย รวมถึงศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้ยาเสพติดประเภทนี้

วิธีการศึกษา

การเก็บข้อมูลของศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่มประกอบด้วย นักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่เคยเข้าร่วมในการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพฯ และกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ยาบ้า ครูแนะแนว ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและบำบัดผู้ติดยาเสพติด

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน พ.ศ. 2546 โดยมีผู้ร่วมการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 46 คน แบ่งเป็นจำนวน 7 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 4 กลุ่ม (กลุ่มละประมาณ 6 คน) ผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดในศูนย์บำบัดยาเสพติด จำนวน 2 กลุ่ม และผู้นำชุมชนจำนวน 1 กลุ่ม (10 คน) ซึ่งนอกจากการสนทนากลุ่มแล้ว ได้มีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่าง 12 คน แบ่งเป็นข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ (6 คน) ครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาที่มีนักเรียนเข้าร่วมการศึกษา (2 คน) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (1 คน) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ (1 คน) เภสัชกร (1คน) และเจ้าหน้าที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด (1 คน) แนวคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ยาเสพติดในจังหวัดเชียงรายและสถานการณ์การเปลี่ยนรูปแบบการใช้ยาฆ่าในกลุ่มวัยรุ่น รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ยาฆ่าและรูปแบบของยาฆ่าและยาเสพติดอื่น ๆ เช่น กิจกรรมทางการศึกษา การหาขายยา กิจกรรมของตำรวจและทหารและ

สถานการณ์การจับกุม วิธีการเก็บข้อมูลในสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ใช้เทปบันทึกเสียงในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นได้แปลงเสียงเป็นข้อความ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป CDC Thai EZ-Text version 4.02 โดย Conwal Inc และ CESSI สำหรับศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา โปรแกรมนี้เหมาะสำหรับกรวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะข้อมูลเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง และสามารถหาค่าความเชื่อมั่นของรหัสที่สร้างขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้

ผลการศึกษา

ข้อมูลจากการสอบถามถึงสถานการณ์การใช้สารเสพติดในจังหวัดเชียงรายในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่า วัยรุ่นในจังหวัดเชียงรายใช้ยาเสพติดหลากหลายชนิด โดยเฉพาะในช่วงเวลาก่อนที่รัฐบาลจะประกาศใช้สงครามยาเสพติด ยาบ้าหรือเมทาแมมเฟตามีนเป็นยาเสพติดที่วัยรุ่นนิยมใช้มากกว่าชนิดอื่นๆ เพราะหาซื้อได้ง่ายและราคาไม่แพงมาก แต่ในการสำรวจครั้งนี้พบว่า นักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา ยังมีการใช้ยาเสพติด ตั้งแต่ระดับอ่อนถึงระดับรุนแรง และยาบ้าเป็นยาเสพติดที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มนึกถึงก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ นอกจากนี้ ยังมี เหล้า บุหรี่ กล้วย ฯลฯ ซึ่งชนิดของยาเสพติดที่กลุ่มนักเรียนใช้มากขึ้นอยู่กับกระแสนิยมในกลุ่มวัยรุ่น ราคาของสินค้า และการเข้าถึงด้วยยา เช่น

“ในกลุ่มเพื่อนเรามีการใช้ยาบ้าอย่างเดียว” (เยาวชนชายใช้ยาเสพติด ก.)

“ในกลุ่มใช้กาวหรือน้ำมันเบนซิน” (เยาวชนชายใช้ยาเสพติด ข.)

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ยาเสพติดระหว่างวัยรุ่นชายและหญิง ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในชนิดของยาเสพติดที่ใช้ แต่ที่แตกต่างกันคือ เหตุผลที่ใช้และปริมาณของยาเสพติดที่ใช้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันคือ จำนวนเงินที่มีในแต่ละครั้งที่เสพยา

“เด็กผู้ชายผู้หญิง ชนิดที่ใช้ไม่แตกต่างกัน แต่ปริมาณต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครซื้อเยอะ มีดั่งซื้อได้เยอะ ขนาดที่ต่างกันคือจำนวนเม็ด” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย ก.)

“ผู้ชายใช้เยอะกว่าผู้หญิง”

“ผู้ชายใช้เพราะอยากสนุก แต่ผู้หญิงอยากใช้เพราะลดความอ้วน” (นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ก.)

“ผู้ชายสูบเยอะกว่า ผู้ชายใช้เพราะอยากลอง ผู้หญิงใช้เพราะอยากหุ่นดี ดูดีแล้วหอมเพราะนอนไม่หลับ ไม่ทานข้าว หรือเรียกเรื่องความสนใจ” (วัยรุ่นชายในสถานบำบัดยาเสพติด ก.)

ผู้เข้าร่วมการศึกษารายงานว่า จากประสบการณ์ที่พบเห็น อายุเฉลี่ยที่เริ่มใช้ยาจะอยู่ประมาณ 11 - 15 ปี ในเรื่องความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดในแต่ละกลุ่มอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีความ

คิดเห็นที่หลากหลาย บางกลุ่มตอบว่าไม่มีความแตกต่าง บางกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันทั้งชนิดของยาเสพติด ปริมาณที่ใช้และเหตุผลที่ใช้จ่าย เช่น กลุ่มที่ตอบว่าไม่มีความแตกต่างในเรื่องวัย กล่าวว่า

“คิดว่าไม่ค่อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเงินในกระเป๋า มีมากซื้อเยอะ เสพมาก” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย ข.)

“จะแตกต่างกันในเรื่องของเงิน เด็ก ๆ เขาจะเริ่มจากบุหรี่ก่อน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย ค.)

ส่วนกลุ่มที่ตอบว่ามีความแตกต่างในแต่ละกลุ่มอายุ จะมีความคิดเห็นว่าการใช้ยามากกว่า

“คิดว่ารุ่นน้องใช้เยอะกว่า เพราะอยากรู้ อยากลอง เห็นอยากลองว่าเป็นยังไง รุ่นพี่ใช้น้อยลง รุ่นน้องทำมาสนุกก็เลยใช้มาก” (นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ข.)

“เห็นด้วยเพราะเด็กอายุต่ำกว่าเราอยากรู้ อยากลอง รุ่นพี่บางคนอายุมาก เป็นผู้ใหญ่มากกว่า อาจจะไม่ค่อยใช้ เด็กต่ำกว่าสิบห้าจะใช้เยอะ เพราะอยากเท่ตามเพื่อน” (นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ค.)

“รุ่นพี่จะมีความคิดมากขึ้น ช่วงวัยรุ่นอยากรู้ อยากลอง เสพยาโด๊ปขึ้นมาก็คิดได้หรือว่าบ๊อง รุ่นน้องทำมากกว่า” (นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ง.)

“รุ่นน้องใช้ยาบ้ามากกว่า เพราะความคิดยังเป็นเด็กอยู่ ยังไม่มีประสบการณ์ ยังไม่เคยผ่านประสบการณ์ที่เลวร้ายมาก่อน อยากลองอยากรู้” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย ง.)

“ต่างกันเพราะเที่ยวคนละที่ คนละบรรยากาศ รุ่นพี่ผ่านมายะยะแล้ว ยาบ้าไม่ค่อยแรง เขาใช้ผงขาวแทน” (วัยรุ่นชายในสถานบำบัดยาเสพติด ข.)

กลุ่มเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จะมีพฤติกรรมการใช้ยาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนจะใช้ยามากกว่า

“ต่าง คนที่ไม่ได้เรียนจะใช้เยอะกว่า คือ เค้าไม่ได้ทำอะไร” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย จ.)

“พวกที่ไม่ได้เรียนใช้มากกว่าเพราะ ไม่มีอะไรจะทำ เด็กเรียนติด 30% เด็กไม่เรียนติด 70%” (นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง จ.)

“แตกต่างกัน กลุ่มในโรงเรียนจะแค่เสพออย่างเดียว ไม่ได้คิด แต่กลุ่มนอกโรงเรียนส่วนใหญ่จะคิดและใช้ผงขาว กาว ร่วมด้วย” (นักเรียนอาชีวศึกษาชาย ฉ.)

ในอดีต จากการที่รัฐบาลได้เริ่มเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาเสพติดที่มีการระบาดมากขึ้น จึงได้เริ่มมีนโยบายปราบปรามมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 และได้มีนโยบายเด็ดขาดการประกาศสงครามกับยาเสพติดเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นต้นมา พร้อมทั้งออกนโยบายต่อต้านการใช้ยาเสพติดอย่างเต็มรูปแบบ มีการลาดตระเวนเจ้าหน้าที่ดำเนินการอย่างเข้มงวดกวาดค้น มีการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ ผลจากการที่รัฐประกาศนโยบายดังกล่าว ทำให้สถานการณ์

ความรุนแรงของปัญหายาบ้าลดลงในทุกพื้นที่ การซื้อขายยาบ้าเป็นไปด้วยความลำบาก อัตราการใช้ลดลงเพราะหาซื้อได้ยากขึ้นและราคาแพง นอกจากนี้ เยาวชนเกิดความกลัวทำให้ไม่กล้าเสพหรือเสพน้อยลง

“เมื่อก่อนมีเยอะมาก ถึงขนาดมีเข้าไปขายในโรงเรียน หาซื้อง่าย นอกเมืองหาซื้อง่ายกว่าในเมือง นอกเมืองจะเข้าไปขายในโรงเรียนเลย แต่เดี๋ยวนี้ในเมืองและนอกเมืองจะไม่มี แต่ก่อนเยอะ เยาวชนเกือบทั้งหมดใช้หมด ผู้ใหญ่ก็มี” (เยาวชนชาย ก.)

“เริ่มลดลง ลดลงหลังจากข่าวการประกาศสงครามกับยาบ้า ฆ่าตัดตอน หายยาก ยาราคาแพง” (เยาวชนชาย ข.)

“สถานการณ์การใช้ยามันเปลี่ยนไปคือ จากเมื่อก่อนเราเจอตำรวจ ถ้าเค้าค้นแล้วไม่เจอยาเสพติดเค้าก็จะปล่อยเรา แต่ว่าเดี๋ยวนี้ถึงจะไม่เจอ แต่เค้าเอาเราไปตรวจปัสสาวะได้ หาซื้อยากขึ้น ฟังไทยจะแพงขึ้น” (เยาวชนชายใช้ยาเสพติด ค.)

“ทำให้ผมใจอ่อน กลัว หายยากขึ้น อาจไม่มีเลยด้วยครับ เดี่ยวนี้ปราบปรามใช้น้อยลง เริ่มหายาก แต่ (ผม) ไม่เคยคิดเปลี่ยนไปใช้ตัวอื่นเลย ส่วนคนอื่น ๆ มีคอกาว” (เยาวชนชายใช้ยาเสพติด ง.)

“ลดน้อยลง มีผลมาจากการปราบปราม กวดขันตอนกลางคืน มีการตั้งจุดตรวจเป็นจุด ๆ มีการตรวจหอพัก ส่วนใหญ่เป็นหอพักเอกชน หอพักเช่า มีการรณรงค์ในหมู่บ้าน” (เยาวชนชาย ค.)

ในส่วนของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รายงานว่าการใช้ยาบ้าในชุมชนลดลง จำนวนผู้เสพยาบ้าลดลงเช่นเดียวกัน

“ถ้าจะดูกันในขณะนี้ ปีการศึกษา 46 หลังจากนโยบายของรัฐบาลแล้ว จำนวนนักเรียนที่ใช้ยาเสพติดหรือสารเสพติดลดลง เห็นว่าแตกต่างกันอย่างชัดเจนเลยว่า ปกติเราจะพบว่าผู้ที่เสพยาบ้ามีอาการแสดงออกในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน เช่น ง่วงเหงาหาวนอน แสดงอาการขณะสารกำลังออกฤทธิ์ มีอาการอึดอัด แสดงอารมณ์อะไรอย่างนี้ แต่ว่าในปีการศึกษา 2546 ที่เริ่มมาถึงเดี๋ยวนี้ ตั้งแต่เดือน พฤษภาคมเปิดเทอมมา มันไม่มี เห็นได้ชัดเจน บางทีเดินมาเรารู้ได้เลยว่าคนนี้เสพแน่นอน จากลักษณะการพอมคำ หรือว่าสะเงาะสะแงะมันลดลง” (เจ้าหน้าที่ ก.)

ในขณะที่เดียวกันพบว่า เยาวชนมีการเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเสพติด จากการซื้อขายยาเป็นยาเสพติดชนิดอื่น เช่น กาวหรือสารระเหย นอกจากนี้ มีการสูบบุหรี่และกินเหล้าเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มเยาวชน นอกเขตอำเภอเมือง ส่วนเยาวชนที่อยู่ในเมือง พบว่า มีการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ เกมสตั๊ด หรือเล่นกีฬามากขึ้น

“ที่ลดลงเพราะวัยรุ่นหันมาเล่นกีฬาเพิ่มขึ้น เล่นฟุตบอล” (เยาวชนชาย ง.)

“เพื่อนที่เคยติดก็หันมาดื่มเหล้ามากขึ้น บางคนก็ไปเล่นเกมสตั๊ด เกมสั้วร้านคอมฯ” (เยาวชนชาย จ.)

สาเหตุการลดลงของการใช้ยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มทั้งในกลุ่มเยาวชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่า วัยรุ่นในจังหวัดเชียงรายมีการใช้ยาบ้าลดลงกว่าปีที่ผ่านมา มาอย่างชัดเจน จากการสอบถามถึงเหตุผลของการใช้ที่ลดลง สามารถสรุปสาเหตุได้ดังนี้

1. มีการปราบปรามจับกุมที่เข้มงวด

เนื่องจากรัฐบาลได้ประกาศสงครามต่อสู้กับยาเสพติดอย่างจริงจัง มีการจับกุมและปราบปรามทั้งผู้ซื้อและผู้ขายยาเสพติดอย่างเข้มงวด มีบทลงโทษสถานหนัก ทำให้การนำเข้าสินค้าหรือกระบวนการขายเป็นไปได้ยากกว่าเดิม มีการตั้งจุดตรวจในเส้นทางคมนาคมทั่วประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดที่ติดชายแดน การตรวจจับและการลาดโทษที่จริงจังรุนแรงของรัฐบาล สามารถทำให้ระบบการค้ายาเป็นไปด้วยความลำบาก ส่งผลทำให้เปลี่ยนวัฒนธรรมการซื้อขายและพฤติกรรมของผู้เสพให้ลดลงได้ เมื่อยาบ้าหาได้ยากขึ้น ราคาของยาจึงเพิ่มสูงขึ้นและทำให้เยาวชนไม่สามารถซื้อยาบ้าได้เหมือนแต่ก่อน นอกจากนี้ มีการตรวจยาเสพติดในหอพักซึ่งทำให้วัยรุ่นที่ใช้ยาไม่สามารถหาซื้อและเสี่ยงในการถูกจับกุมมากกว่าแต่ก่อน

“การใช้ยาเสพติดลดลงน้อยลง เพราะการปราบปรามของตำรวจ มีการกวาดล้างตอนกลางคืน ตั้งตรวจเป็นจุดๆ ตรวจหอพัก” (เยาวชนชาย ข.)

“ตำรวจจับมากขึ้น ร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้านต้องทำรายชื่อว่าบ้านไหนเสพ แก้วรู้หมดเลยครับ คนเสพจับไปอยู่ศูนย์ แต่ถ้าหมู่บ้านนี้ในหลุมครับ ขุมหลุมไว้ ก็คือเอาไปอยู่ในหลุมสี่ห้าคืนครับ” (เยาวชนในชนบท ก.)

“ถ้าตำรวจเข้มงวดใช้ วันไหนถ้ามีก็เสพ” (เยาวชนชายที่ใช้ยาเสพติด ค.)

2. การรณรงค์ต่อต้านการใช้ยาเสพติดของชุมชน

เมื่อรัฐบาลจริงจังในการปราบปรามยาเสพติด ก่อให้เกิดการรณรงค์ต่อต้านกระบวนการซื้อขายทางสื่อต่าง ๆ รวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงผลเสียในการพัวพันกับยาเสพติด ก่อให้เกิดจิตสำนึกในกลุ่มผู้ใหญ่ให้ช่วยกันสอดส่องดูแลบุตรหลานของตนให้ห่างไกลกับยา และมีกิจกรรมรณรงค์เรื่องยาเสพติดให้สถานศึกษามากขึ้น

“ราคาแพงขึ้นทำให้การใช้ลดลง สื่อรณรงค์ให้คิด” (เยาวชนชาย ข.)

3. ยาเสพติดมีราคาแพงและหาซื้อได้ยากขึ้น

ผลกระทบจากการปราบปรามยาเสพติดที่เข้มงวด ทำให้กระบวนการซื้อขายยาเสพติดหยุดชะงัก การซื้อขายต้องเป็นไปอย่างมืดซิดและซ่อนเร้นมากกว่าเดิม ส่งผลให้ราคาของยาบ้าเพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัว ผู้ขายบางรายถูกจับ เลิกขายหรือหลบซ่อนตัวจากตำรวจมากกว่า

แต่ก่อน ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถหาซื้อได้

“เมื่อก่อนในหมู่บ้าน มัน (ยาบ้า) หาง่าย แต่เดี๋ยวนี้หายาก ค่า (น้องชาย) หายาก แล้วยังแพงด้วย”

“ตอนนี้เค้าจะเอา ๆ กัน ต้องเอา...มันติดกันทั้งนั้น แพงขึ้นและไม่ค่อยมี” (เยาวชนหญิง ก.)

“หาซื้อยาได้ยากขึ้น จำนวนผู้ใช้ลดลงเพราะราคาสูงขึ้น... หายากเพราะถูกจับไปเยอะ ผู้จำหน่ายลดลง ของไม่เข้ามาในประเทศ” (เยาวชนชาย ฉ.)

“ตอนที่รัฐบาลประกาศสงครามยาเสพติด หาซื้อยาได้ยากขึ้น พี่งไทยจะแพงขึ้น .... ไม่ใช่แค่ตำรวจที่จับ โจรต่อโจรก็ปล้นกัน ส่งมาพี่งไทยได้ยาก เลยหาได้ยากขึ้น” (เยาวชนชายที่ใช้ยาเสพติด ค.)

4. ผู้เสพยาอยากเลิกและหยุดใช้เอง

จากการเก็บข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่วัยรุ่นที่ใช้ยาบ้ามักจะเป็นผู้ที่มีอายุน้อย โดยเริ่มต้นจากการใช้ยาบ้าตามกลุ่มเพื่อนที่ตนเองคบหา ส่วนใหญ่เริ่มใช้ยาบ้าตั้งแต่อายุ 10 – 15 ปี เมื่อใช้ยาบ้าไปได้ระยะหนึ่ง ผู้ใช้รู้ถึงผลเสียที่ตนเองก่อขึ้น เช่น ถูกจับ ครอบครัวยุติ โพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในชุมชนขอร้องให้เลิก สุขภาพเสื่อมโทรม ฯลฯ รวมถึงเมื่อผู้ใช้ยาบ้ามีอายุมากขึ้น เริ่มมีวุฒิภาวะและต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อตนเองและครอบครัว

“เคยใช้ยาบ้านานสามปี กลับมาบ๊อบด์ สมัยใจเอง” (เยาวชนชายที่ใช้ยาเสพติด)

“พวกแต่งงานมีครอบครัวแล้วจะไม่ยุ่ง จะไม่เที่ยว จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ออกเลิกเอง” (เยาวชนชายที่ใช้ยาเสพติด ง.)

5. เปลี่ยนไปใช้ยาเสพติดชนิดอื่น เช่น คีโมเหล้า สิบนูหรือ

พฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นที่เคยใช้ยาบ้าต้องเปลี่ยนแปลงไป เพราะการซื้อขายยาบ้าเป็นไปอย่างยากลำบาก และผู้ใช้กลัวบทลงโทษที่จริงจังของรัฐบาล กลุ่มผู้ใช้จึงเปลี่ยนจากการเสพยาบ้าเป็นการใช้ยาเสพติดตัวอื่นที่หาได้ง่ายกว่า

“เพื่อนที่เคยติดก็หันมาดื่มเหล้ามากขึ้น ...วัยรุ่นหันไปใช้สุราและบุหรี่มากขึ้น กินเหล้าเยอะขึ้น ใช้กาว สารระเหยแทนยาบ้า...” (เยาวชนชาย ค.)

“แต่ก่อนเค้าจะกินเหล้าแล้วสิบนูหรือน้อย แล้วก็ใช้ยาเยอะ แต่เดี๋ยวนี้เค้าก็จะกินเหล้าแล้วก็สิบนูหรือเยอะ.....ไม่มีมีาก็เหล้า ไม่มีเหล้าก็กาว” (เยาวชนในชนบท ข.)

“ผมเคยพูดกับเพื่อนว่าบุหรี่ผมคงเลิกไม่ได้ แต่ว่าผมกับยาม้านี้ผมต้องเลิก บุหรี่นี้มันมีขายทั่วไป แล้วตำรวจก็ไม่จับด้วย แต่ว่ามันเราต้องหาเงินไปซื้อแล้วก็แพงขึ้น” (เยาวชนชายที่ใช้ยาเสพติด ข.)

สาเหตุที่เยาวชนบางกลุ่มเปลี่ยนไปใช้สารเสพติดชนิดอื่น ๆ เนื่องด้วยเยาวชนกลุ่มนี้มีความมั่นใจว่าถ้าหากตนเองต้องการเลิกใช้ยาเสพติดเมื่อใดก็ตาม ตนเองสามารถที่จะเลิกได้ ไม่ว่าจะด้วยการเข้ารับ

การบำบัดรักษาหรือเลิกเสพยาได้เอง จึงไม่กลัวในการเปลี่ยนไปใช้ยาเสพติดชนิดอื่น

“ใช้สารระเหยประมาณ 2 ปี ก็มีเพื่อนรุ่นพี่เขาเอาผงขาวมาให้ลอง หลังจากนั้นใช้ยาบ้า เพราะเพื่อน ๆ ก็เล่นแต่ยาบ้า ไม่มีใครเล่นผงขาว ใช้ผงขาวประมาณ 3 - 4 ปี แล้วก็เปลี่ยนมาใช้ตัวอื่น เพราะว่า ผมเคยเข้ารับการรักษาแล้วก็หายได้ พอรักษาหายจากผงขาว ก็เลยมาลองยาบ้า จากที่เคยเสพยาขาว ก็เลยเกิดความคิดว่า ผงขาวก็ยังเลิกได้ แล้วทำไมมันจะเลิกไม่ได้” (เยาวชนชายใช้ยาเสพติด ก.)

6. เปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

หลังจากการซื้อยาบ้าได้หยุดชะงักไป วัยรุ่นที่เคยใช้ยาบ้าไม่สามารถหาซื้อยาได้เหมือนเมื่อก่อน การรวมกลุ่มกันของวัยรุ่นจึงเปลี่ยนจากกิจกรรมการเสพยา เป็นการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือการเล่นกีฬาระหว่างกลุ่มเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน

“เพื่อนที่บ้านรุ่นน้องก็จะมานั่งคุย เกี่ยวกับ ทำมาอย่างนี้ แต่ตอนนี้หายเลยกลุ่มแบบนี้ หายเลยตอนที่ทำยาบ้ามา ก็หันมากินเหล้าแทน เล่นกีฬาแทน เมื่อก่อนไม่เคยเห็นเล่นกีฬา” (เยาวชนหญิง ข.)

“วัยรุ่นหันมาเล่นกีฬามากขึ้น เล่นฟุตบอล บางคนก็ไปเล่นเกมสกี เกมสตั๊ เกมสรีรันคอม” (เยาวชนชาย ข.)

“แต่ก็จะบอกว่ากินเหล้า สูบบุหรี่บ้าง เล่นเกมสกีคอมพิวเตอร์ เล่นวันทั้งคืน จนติดเกมสกีแทน” (เจ้าหน้าที่ ก.)

วิจารณ์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าที่ลดลงในกลุ่มวัยรุ่นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งสรุปสาเหตุสำคัญ ๆ ได้ 6 ประการ คือ 1) มีการปราบปราม จับกุมที่เข้มงวด 2) การรณรงค์ต่อต้านการใช้ยาเสพติดของชุมชน 3) การหาซื้อยาเสพติดยากขึ้นและแพงขึ้น 4) ผู้เสพยาอยากเลิกและหยุดใช้เอง 5) เปลี่ยนไปใช้ยาเสพติดชนิดอื่น และ 6) เปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

การใช้สารเมทาแอมเฟตามีนที่ลดลงไม่เพียงแต่พบในการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับรายงานการสำรวจสถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 - 2545 โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งพบว่าอัตราการจับกุมคดียาบ้าลดลงเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา คือปี พ.ศ.2542 มี 154,028 คดี ปี พ.ศ.2543 มี 180,287 คดี ปี พ.ศ.2544 มี 167,017 คดี ปี พ.ศ.2545 มี 107,806 คดี และมีเพียง 53,290 คดีเท่านั้นในปีพ.ศ. 2549⁶

จากการศึกษา เรื่องความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการใช้สารเมทาแอมเฟตามีนในวัยรุ่นไทย จังหวัดเชียงราย ของชนนาค มโนไพบูลย์และคณะ³ พบว่า ในจำนวนนักเรียน 500 คน (จาก 1,725 คน) ที่เคยใช้ยาบ้าตอบว่า เหตุผลที่ใช้คือ เพื่อความสนุก (ร้อยละ 57.4) ใช้แล้วรู้สึกดี (ร้อยละ 42) ทำให้ท้องหนังสือหรือทำงานอย่างอื่น ๆ ได้มากขึ้น (ร้อยละ 41.8) ทำให้อยู่ในงานปาร์ตี้ได้นานขึ้น (ร้อยละ 33.6) ใช้เพื่อลดน้ำหนัก (ร้อยละ 32.5)

ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 24.8) นักเรียนหญิงใช้สารเมทาแอมเฟตามีนเพื่อลดน้ำหนักและเพื่อท้องหนังสือมากกว่านักเรียนชาย ในขณะที่นักเรียนชายใช้เพื่อความสนุกสนานและเพื่ออยู่ในงานปาร์ตี้ได้นานขึ้นมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพนี้

ข้อมูลและประเด็นที่ค้นพบเหล่านี้เป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ในการวางแผนนโยบายและการควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน โดยมีการกระตุ้นให้เกิดสามัญสำนึกโดยสื่อถึงอันตรายในการใช้ยาเสพติด ผลกระทบที่ครอบคลุมของผู้เสพยาจะได้รับ บทการลงโทษจากกฎหมายและสังคม รวมถึงความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดและควบคุมแหล่งการซื้อขายของยาบ้า เช่น สถานเริงรมย์และชุมชนแออัด^{7,8}

ทั้งนี้สารเมทาแอมเฟตามีนหรือยาบ้าไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ทำให้เกิดภาพลวงตาหรืออาการคลุ้มคลั่ง⁹ เป็นอันตรายต่อตัวเองหรือผู้อื่น ยังทำให้เกิดอัตราเสี่ยงมากขึ้นในการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์มากขึ้นอีกด้วย¹⁰⁻¹⁴

สิ่งหนึ่งที่ผู้เกี่ยวข้องควรจะได้คำนึงถึงคือ การลดลงของการใช้ยาบ้าอาจทำให้วัยรุ่นหันไปเสพยาชนิดอื่นมากขึ้น¹⁵ ดังเช่นการที่กลุ่มผู้ใช้เฮโรอีนเดิมได้เปลี่ยนมาใช้ยาบ้ามากขึ้น เพราะหาซื้อได้ง่ายและมีราคาถูกกว่า^{9, 16} หรือมีการคิดค้นผสมยาเสพติดตัวใหม่ที่ไม่สามารถตรวจได้ในปีสภาวะหรือด้วยยาที่ไม่ทิ้งสารตกค้างในร่างกายซึ่งอาจมีประสิทธิภาพทำลายประสาทมากกว่าเดิม และวิธีการขนย้ายยาเสพติดหรือเส้นทางการลำเลียงยาอาจเปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล (ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน 2546) นั้น เป็นช่วงเวลาในอดีตที่ผ่านมาแล้วหลายปี ทำให้สามารถประเมินถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ยาบ้าในประเทศไทยอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลหลายสมัย โดยการเก็บข้อมูลนี้เกิดหลังจากที่รัฐบาลประกาศใช้นโยบายสงครามกับยาเสพติดอย่างจริงจังด้วยบทลงโทษที่ร้ายแรงและส่งผลทำให้การใช้ยาบ้าลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจนมาก

ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ สถานการณ์การปราบปรามที่จริงจังทำให้ไม่มีใครกล้าพูดถึงเรื่องยาเสพติดอย่างตรงไปตรงมา หรืออ้างถึงผู้ที่เคยใช้ เคยเสพยา การหาตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดค่อนข้างลำบาก ทำให้การเข้าถึงข้อมูลที่แท้จริงอาจมีความบิดเบือนและมีการปิดบังรายละเอียดของผู้ค้า ผู้ซื้อและผู้เสพยา เนื่องจากไม่ไว้ใจคณะผู้เก็บข้อมูล ประกอบกับระยะเวลาในการเก็บข้อมูลน้อย ไม่นานพอที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมการศึกษาเกิดความไว้วางใจ ยินดีให้ข้อมูลที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น เยาวชนในสถานบำบัดยาเสพติด เยาวชนที่ใช้ยาเสพติด ฯลฯ มักจะไม่ให้ข้อมูลแก่คนแปลกหน้า หากไม่มีเวลาในการทำความรู้จักกันหรือสนทนาเรื่องอื่น ๆ ก่อน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครูและนักเรียน โรงเรียน อาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงรายทั้ง 2 แห่ง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันรวมถึงผู้เข้ารับการรักษา เสพติด เจ้าหน้าที่จากศูนย์ความร่วมมือไทย - สหรัฐ ด้านสาธารณสุข จังหวัดเชียงราย(ชมรมส่งเสริมสุขภาพเชียงราย)

เอกสารอ้างอิง

1. วิชัย โปษยจินดา, อุษณีย์ พึ่งปาน, วิภาดา นัธรงกุล, สถานภาพการบริโภคสารเสพติดในประเทศไทย. หนังสือเรื่องย่อการประชุมวิชาการสารเสพติดระดับชาติ ครั้งที่ 1; 25-27 ก.ย. 2545; เอกสารเผยแพร่สำนักงานป.ส. เลขที่-10-2546.
2. ปกรณ์ สิริขยง, วิโรจน์ วีระชัย, อุษณีย์ พึ่งปาน. การศึกษาและสารเสพติดในประเทศไทย. จากโฮโรอินสู่ยาบ้า. วารสารกรมการแพทย์ 2545; 27(3): 124-130.
3. ชมนาด มโนไพบูลย์, มาร์ติน วิ สัทธา, สมศักดิ์ สุภวิทย์กุล, ปิเตอร์ เอช กิล มาร์คซ์, ครรชิต ธิปกัญจนารัตน์, ศุภพร ไชยคำมก และคณะ. ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการใช้สารเสพติดในวัยรุ่นไทย จังหวัดเชียงราย: ผลการศึกษาจากการตอบแบบสอบถามผ่านจอคอมพิวเตอร์และการตรวจปัสสาวะ. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2545; 11(2): 188-198.
4. ธวีรัตน์ เขมณะสิริ และ ธนรัชต์ ผลิพัฒน์. พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รอบที่ 10 ปี พ.ศ. 2547: รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2548; 36: 2S (ฉบับผนวก).
5. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศปี 2542-2546 (ประมวลผล เมื่อ 5 ม.ค. 2547). เข้าใช้วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551; แหล่งข้อมูล: <http://www.oncb.go.th/PortalWeb/urllinkName.jsp?linkName=statistic.php3>
6. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศปี 2542-2546 (ประมวลผล เมื่อ 9 ก.พ. 2550). เข้าใช้วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551; แหล่งข้อมูล: <http://www.oncb.go.th/PortalWeb/urllinkName.jsp?linkName=statistic.php3>
7. รุ่งทิพย์ สุนทรโททก. ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
8. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สถานการณ์และการป้องกันปราบปรามการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา. บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540-2544. 2545 : 427-429.
9. ตะลิ่งเยาวชนไทย 6 แสนคนเสพยาบ้า. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 2 มกราคม 2546
10. Quan VM, Celentano DD, Kaewvichit R, Vongchak T, Wongworapat K, Jittiwuttikam J et al. Incidence and predictors of sexually transmitted diseases among drug users in northern Thailand. Presented at the 7th International Congress on AIDS, 1-5 July 2004, Kobe, Japan.

11. Pengpam U, Nemoto T, Iwamoto M. Drug use and HIV risk behaviors among female sex workers in Bangkok. Presented at the 7th International Congress on AIDS, 1-5 July 2004, Kobe, Japan.
12. Siroj B, Wongsuwan S, Panupintu S, Teekayu T, Swangying T, Chaiyatep V et al. Connection between Methamphetamine use and HIV/STI risks. Presented at the 7th International Congress on AIDS, 1-5 July 2004, Kobe, Japan.
13. Beyrer C, Razak MH, Jittiwuttikam J, Suriyanon V, Vongchak T, Srirak N et al. Methamphetamine users in northern Thailand: changing demographics and risks for HIV and STD among treatment-seeking substance abusers. International Journal of STD&AIDS 2004 Oct; 15(10): 697-704.
14. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาเสพติดกับเพศสัมพันธ์. บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540-2544. 2542 : 342-343.
15. ธนายุส ธนชิตี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดร้ายแรงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ยาเสพติดพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 5. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540-2544. 2543; 384-387; เข้าใช้วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551, แหล่งข้อมูล: <http://www1.oncb.go.th/document/tanayod43.pdf>.
16. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทยปี 2545 (ม.ค.- ก.ย.); เข้าใช้วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551; แหล่งข้อมูล: <http://www.oncb.go.th/PortalWeb/urllinkName.jsp?linkName=statistic.php3>.

